



ՄԻԻԹԵՆԵՎԻՅԵ

Բուսիա տէ՛լէ՛ծինին՝ Բուսճուգ  
Տէնէրալ գօնաօրսու Մ. Մաչէնին պու  
քերլէ մէնզունէն Տէրսաատէ՛ծ է կէլ  
միշ ալր :

— Ակընճը տայրիւ ըէյիսի սա-  
տաթլու Բէրթիւ-է-Ֆէնտինին խմի-  
ֆա իլլէտլինի Լէվանթ Հէրսու զա-  
ղէթսար, հաղմը զէ պիղ տալի թէւ-  
հէմէ զէ զաղէթամըզա նաղլ էյլէմիը  
խաթ :

Ալլընան մալիւմաթա կէօրէ, պու հա-  
վատիսին ապը օլմայըպ, միւմայլիլէյ  
էլան մէմուլիլէթինէ տէվամ իթմէք-  
աէ պուլունտուղու անխայրմրչ արր :

Էլիպը իւզերինսէն տայլերէ յի մէջը  
բերէրէնդն մուգատտէմո ալմագտ  
պոլալառաւորա մալիմ էլ մըգապո  
լէրէկէն մուգապիլ, թմարիբի էմլաք  
գօմիսինսոն թարափըտոնս պոնառան  
պէնիսին մէջալըր տայլերէն այսաա իւշ  
այէն յիւր մէրիէճէք իսիշ:

[illegible]

— Ինչհարա խաբբեի իրաջը 128 է  
գապուը իժմէքոէ օլուուզու հալուէ  
կիւնտէ 1700 տէն 2 պին լըրայա գա  
տար հաարլաթի ալմադտա իքէն, կէ  
չէն զալազմպա կիւնտէնտէն ճումաա  
պըլթաի կիւնիւնէ գատար կիւնտէ 4  
պին վըրա հաարլաթի ալմըշ, կէ պու  
նուէն սէպէպին տալիի իրա ֆըլալմը  
ընըն թէշգըլ իտէճէլի գօրգուսուն  
տալ թըլթիւնճիլէրին խաարէսէ  
սալմըշգարը թըլթլունիւն պլըր իթը  
միալընի զիյաստէ ալմալարը մաատէս  
իմիք:

Մէտրուալմա կէօրէ, ինհիաար ի  
տարէսի այտա 780 պին զուրուչ դա  
տար մէտուրին մատչարընտան թէն  
դիհալմ իծրա իթմիչ:

— Կէչէն կիւն Պալաթտա օն եւ տի օն սէքիլ ետալնտա պիւր Բուդը զը զայս օլմուչ : Մէլզ ումէյէ, Միւ լիւան պիւր տէլլզ անլընըն մուհապ պէթի պուլունտուղունտան, անլըն ֆիւրար իթտիլ զանն օլունույօր :

— Լ՛ախք գովարտեանուն թահարկա  
թը իբրիմիլեան զբուշու թէճաւու զիթ  
միջ տիր :

— Այժմ եք մեք թույլ, Գառնիկ, մեկ թեպետ ընտանիքի դառնալով ինքուր ճերիտէյի Հաւատարմութեամբ կ'ենտնադրուի ձեր:

“ Բազադար կիւնէկիի քէօբրիւտեան  
Գաւառ քէօբրիւնէ սաախի 11 տէ հարա-  
քէլիմ իտէճէք պիր վարօք օլտու զ-  
ղապէթարարտաւ իլան օլտնմուշ օլտու  
դու նսանս, կէշէն բարգար կիւնիւ 11  
40 տապիգէ գապարագ քէօբրիւյէ կի-  
ւնիւիշ իտէ տէ, վաքօբուտէ հարաքէ-  
լիմտալի կէօբրիւտուշ տիւր : Օրաա-  
գաւտուր վէ երգէք օն պէշ գառու  
միւլ շէկտիս, կիւնիւիւտեմըզա պարգ-  
ղմըգաւտա, հէրանիտէ օն պարգ-  
օլտուղու, վէ քէօբրիւտէ մուալի-  
իտարէ սաախմանս տալիս օլագաղըշ-  
մըզաա, պուշմաա տալիս օն տապիգ-  
պուրուշմուղու միւլահաաաա օլտնմո-

իշգու վաթորուն հարաքեթի մ  
նասպեթիլէ, տիկէր վաթոր կ'լին  
իւլ չէլէք զատար երքերէր  
գաաթնյալ պլարուտէթի հալաա  
նադի քէռնիւ իւղէրննտէ թարր թ

րըլ տիթրէմէյէ մէճպուր գալիլըլար  
վէ նիհայէթ էզանա չարեհէք գալա.  
լադ հարաքէթ իտէն վարօրլա Գատը  
գարիյէսինէ աղիմէթ իլմիլլէր տիր

Ումուրու զարկպէտէն պիրիս  
տախի շու օլտու քի, օն պուշուգատ  
հարաքէթի՝ իրանտա կէօսլէրիլէ  
Հայաթը բաշա վաբօրու, վաղթնը  
թմար երմիլ տաղիզէ կէշէրէք վէ օն  
պիրէ օն դաւադադ միշլէրիլէրին  
քէօբրիւտէ պլուգան Գառը գարլէ  
սի վաբօրույա պիրլիքտէ գալցմա  
սըն դէ իշթէ պու վաբօրտա տախ  
միշլէրիլէր թմար երմիլ տաղիզ  
պաշ վէ դըշ թմարֆլարընտա տօնու  
տուրիւնար տոր :

Իյլմէ խաբէրի Աղիզիկէ հէր սու  
րէթլէ մըքմմէլ վէ մուռթազամ վա  
բօրլար լծեաարիք իտէրէք, Գատ  
քէօյլա վէ Ատաալար վէ սայիրէ հհա  
լիսիսի մէմուռն իյլէտայի հատէ, պա  
ղը գարտանալարն սույի լծեաալիք  
սայլիգաալլա պէօյլէ տիզգալմսըը  
հարաքէթ իտիլլէքաէ, լլէ հհալ  
կեհա՛ վաբօրտա վէ կեհա՛ գարտա  
մուղլծարապ գալմադտա տըր : Պո  
տագիգէյէ խաբէրի միմայիլէյհա  
արիթ օլտուգաա, հէվլի մէգքիլար  
իլանա մուխալիթ հարաքէթ իտէն ի  
րի գարտանա լծէնպիհձալը լաղլմէ  
յի իծրաուէ գուսուր իթմլէքէյի մի  
սիլլէ, ումուռ՝ գարաաանալար տալի  
սաղիգէ վէ սաալլըլա գալըղլմապ  
հաղըղընտա էքրտէն լծէնպիհ պոյու  
րաճաղընը իւմիա իլէրիկ :

— Պիւ հայթիս պէշ նիւսիւն պիր  
տէն թուհա զադէթասը յա իրի նիւս  
իւն պիրտէն Աթիթապ զպէշթասը վի  
րուս իթմէքէ, օ հայալիւսէ շիտաթ  
լի շիթսպ ապիր, Կօրլուէն թափ  
լաթ խիւլասա խտիլմիշ տիր :

Փետրվարըն ծնունճու բաղար իլ  
 լճէս ինճէս գար եաղմայա պարլա  
 յրա իրլճէս սաղ աղանլը իւզէն  
 տննուլ Վէ առէ եոլաղ գարնասար  
 միտիլու չըմնարճեր լծարիլ տ  
 լծրգանմայա բոսթա կիտիպ կէլմ  
 միշ տիր փետրվարըն օն իւշինճ  
 բերչմպէ կրնիւ գար եաղարագ  
 լար գարանուաղա, վարնասան հ  
 րաբէլմ իտնէ լծրէն բուսճուղա  
 սաալմ մէտաճիէ գատար կէլար  
 հալաէ, օրտառ լճէվզիճէ մնճաղ  
 օրուշ, Վէ հէր նէ դատար եոլար  
 չըլմայա սայ ու լղայլէլմ օրնատ  
 սէ տէ, 48 սաալմ եօճալար լրէն  
 գարնը, Վէ նիհայէլմ վալի բաշ  
 տէճտերտար էճէնտի պիր լղղտ  
 րիվարի աղբէրնի պլի իսլմիւր  
 ճէմալի զահմէլճ օրպա կիտերէ  
 դիրլրբաէ կէօլմլրմիւշ օլաուզ  
 եէտէք հայլանլարըն չըմնարճ  
 տէ պուլունանլար օլմուրլմտուրպ  
 րուսճուղա իւշ իւրմիլչէր տիր Թու  
 նէ հէր իտն իւշինճիւն տէճա օրպ  
 պուլ օլմ լծմուշ տար :

Վարնա բովմաւը Եւրկէօյս  
Բուսճուղա պուզիւ զԵրինաէն կէժիբ  
միշտ թիւր :

Նիշտէն 17 փետրվար թարի  
պընան թէլէկրաֆ իսէ , ֆուրթուն  
տան նաշի Գասապա քէնարընտա  
պէշ մէհաճիր խանէսինի դար իհ  
թա իթմիշ վէ իշինտէ պուլունան  
տէմէր կունէրճէ խանէլէրինտէն  
գասառըզլարընտա , ամէլէլէր  
ոսրի իլէ 33 նոֆուտա սալիմէն  
դարաշիլինիշ տիր :

Սօֆիա տառնի գըշ չիտառէ  
հիւրքիւնիւ իճրա իտիպ, հայրանա  
նա թէլէլֆաթ օյունչ, վէ թուլա  
տառի պէշ ալթը կիւն լաէնգա  
գաը ետըըպ, շիմառլէք թէլէլֆաթ  
իսէ աէ, իօրասօլա դաղաւը

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐԶԻ ԿՐԹԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՊԱՐՏԱՄԵՆՏԻ ԿԵՆՏՐԱԼ  
ԿՐԹԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՊԱՐՏԱՄԵՆՏԻ ԿԵՆՏՐԱԼ

Հիշելու տալիս հայկաճանաչու եռուկաֆի  
սըղըզգասան վիժիլ թապիր օլունանա  
իլլէթ օլուպ, թէէէֆաթ վուգու պուր  
մադաւ, վէ հայկաճանաչ աղըլտան չը  
գարըլմանըլպ, ստըռւրան գոյուն վ  
թէչիլըր սօղըզտան նաչի պարընա  
մայարադ. էօթէրաէ իմիլդէ :

Մուսիկստներն թունա նէհրինն  
պուզլարը շէօղիւմէյէ պաշլալու  
բօսթա կէմէշ տիլ :

Բառվալար ամենաշուկաւորներն են շա-  
ղըրաղըը միտիլիկ, սեբիզ կիւնն գա-  
տար վարչանա խիւլէնէն հէշ պրիլ վա-  
րուր նաւաղամարմար աղուր, ետիւհէյ  
Պուրքըշ շրմէնարմէկէ խալիվը գարըը  
քէտըկ խնտուր խալիվիկ մուամէլսու  
խիմիշ տրիւս վիւլպէկն հալուր օլտու  
ըտ արաղիւնն գար իւք մէկըսղա գա-  
րիպ, վէ Պաղպա հիհէկէրհնտէ տա-  
հա պիլյատէ իւիշ։ Բահօվա գաղաղըն  
տա ընթ գըղաղ սոմանն սեբիզ լիւր-  
յա մուպառայա օլտուսմար մուղլպիգա-  
նըն շիտաւէկն տէլիլ տրիւ

Շխտեթի շիրմ պեղել տեղա-  
խոյն իսկ : 1833 սենեանաւ օրոյն  
միակիւն թաւաւաւ պոլ իւլեւրիւն  
գուրո բիւրիւրիւ գեւնիւն ժմաւ  
օրոյնաւ տրոյ : վալի բաւա միւլեւ  
օրոյնաւ իւլեւրիւն գեւնիւն պիւր  
տե՛ֆմեւրի թաւաւ իւլեւրիւն տրոյ :

Զուհուրա կէլէն զպէլծ շիտաէթ  
 Գուրլովուն առա տէրեանըն տալղաւ  
 Իր Գէտալծն ճէ իմանընրն օթուղ մէկ  
 Բօ մահալինի եղզարագ խարապ ի  
 Էմիշ, վէ պիր Բէլքէն սէֆէնէսի  
 պիր տէ մափունա զսրպ օլունշ տու

Գարսա վէ Խորայիլ վէ Պոռքէշա  
տախի գորշ գիյաաէ չէտիա օրու  
հայկանաթճա (թէչէ ֆոթ վար իմը) :  
— Էթ ինտաթա թապ օրունան պի  
ղազէթաաա պէրվէճհի աթի օգու  
մուշ աուր :

“Տօմէսէմէնէն Նամ գարտսնըն ր  
յաւելլի թահլընտա օյարագ Տ  
Ատէֆի Նամընտա պիր Եռնան պր  
սէֆինէսի Ինկիթէրրայա միւթէվէ  
ճիհէն Ամէրիգասն հարաքէթ

տիպ, առգլուտ Տուվր խիփէստնէ ու  
բար, օրատաւ Լօսթօլա չըգարմա  
իւղըն աւերունի աշփնէ,յէ պիր տի  
մէննի ալլըր, ֆողպմ նաւըլաա ու  
ֆինէ մաճալի մէջգուրէն կիթտիլինա  
զարպա, օթուրուր, Գուէննաաւ  
րատաա պիր չէրհի ինկլիղ վաբօր  
կէսէրուէ օտուրուէտաա, զարտա  
Տօնէսթինի մէջըլըր չէրհի վաբ  
րուտա իմատաա չաղըլըր, վէ աշփ  
նէտնի գարատաա զուրթումադ  
յիւն նէ ֆալպմ թալպ իթտալինի  
կիլիղ գարաւորտաա սիվալ իտէր

Հալալու քի ինկիլիզ չէքիճի վ  
բօրլորը, սօնրաւան պին լիւրա, ի  
պին լիւրա թալէպ. իթմէք իչին բ  
շինէն բապորլորլա կիսիշմէք իշնիւր  
կէլմէտիլինտէն, իշպու չէքիճի վաթ

լուն ինկիլիդ դաբառանդ տալիս Եւ  
նան սէֆինէսի գաբառանընը սիլա  
նէ ճէլլազ վիրսիզ, վէ պու հալ  
թարաֆէ, յու ուղաւայտագլարիք  
ինկիլիզ թայիֆէսի 27 քիչի օտուդ  
ըը հաւան, մէզքիւր սէֆինէ, յի դ  
րատան գուրթարմազ իւղըէ լազ  
էլէնէ հալալմար վերսիլէրնի Եու  
թարաֆէսինէ ճէպր խեղիլէր :

Եւռնան թափեցիս պոռ պապ  
մուխալեցի ի թոթաբերմանէն  
կիկզկէր իւրաք իսերէր, նիհա  
Եւռնան գաբտանը իւն թափեցիս  
ալ ի լըդ ստալէն թահամիլիւն  
մատաղեղտան, ճիւղեցի ին ի զ  
օլտու Կլարը հալտէ, ինիկիւր  
Եւռնա թափեցիս անխալտ անօթերէր

արա տիկեր պեր չէքիճի վարքը կէչ-  
մէքտէ օլուպ , գարտան ճովսթիխի  
պաշուռ տաթի մուսվէնթէ չաղըրա-  
լադէ , նիշայէթ պու սոնաքի սէֆի-  
նէյի գազազէտէյի 100 ամտա ինկի-  
լիդ լիւրամա Լօսթօլ լիմանընա կէօ-  
թիւրմէյէ լազըր օլուր :

Յագաթի պուռնու թայիֆէրիտն հենուզ եօլա չըգրիչ իքէն, մէպալըլ մէգպուրուն ազ օլտուղունու պէյան իլէ քիլլիէթի մէպալը թալէպ էլ ըրլէր, Պուռնու իղզերիւնէ Խունան սէֆինսինտէն տաօղու նէֆուր թայիֆէ չէքիծի վաթօրունա կիլէլէք, սէֆիւ նէյի Լօսթօպա գատար կէօթիւրմէլէրի զըմընտա ինկիլիղ թայիֆէսինէ ճէպը իտէրլէր, Լօսթօպա վսիսու պուրտուգատ, իշպու իքի սէֆինէլէրին թայիֆէլէրի հիւքիւմէթի մա հայիլէ թաքաֆընտան թէվլըք վէ մուհաքէմէ օլունուպ, Խունան գուրտանը 30 տատա լիրա ճէլայի նազպի իթաքնա, վէ ինկիլիղ գալտաշըր տախի 8 ալ ճէպուսիլէթէ, իքի սնէն տիրըմալը նէտիստէն ալընմայա հիւքմ օլունուր ։ »

— Սուրանեաւան Պրուսայա գա-  
տար օլան շրմենտօրփէր խաթիժընդ  
հէր նէ գատար ամէկեւալը իրիխում  
պօլլունը իսէ տէ , վազուն վէ սայլիէ-  
սի տահա վերուտ իժմէտիլնտէն իշ-  
լէմէյէ պաշամալը տըր : Հոյտար  
բաշա խաթիժընտան օրապա վազուն  
կէսնտերիլի իսէ տէ , պունըր օ  
խաթմա ամէտիլա իտէմէյէհէյի ան-  
լաշլըլը , վէ թապկի իվորուտան  
վախն վէ սայլիէնին վերուսին ին-  
լիզար օլունմալտա պուլունմուշ  
տուր :

— Աշխուհէն փետրուար 23 թարի.  
խշյէն լահայա զէ լահայաւան ժարոս  
թարիթիխի Տէրաասաթի թէ քէշխէ  
զլըւնան թէշէլաթան կէօրէշ. Զի՛նէ.  
մէշի աաթըրի լամարաան իւլ զէ  
թիթիանդուա պլր եանի տէօրթ իոթիշ  
քեա՛մ Աշխիլէթրան զապլի էլէ միշէր  
տիր. Անէաթ իքի թարաֆտան խոյ.  
Ը թէշէֆաթ վէ մէճրուշ վըլզու պոլ  
մուշ տուր.

— Պու. քէրէրէ Մըսըրտաա գատովմ տէն գաւլաա պիր էսէր պուռնոնոն : Պու. էտէր Թօմիժմալիս նաւմ բառիսհաջըն շան վէ նոմհըն իւղգա իշխան ինով իւժահընթի օրուհնըմ վ պիր թաշ օրուպ , իւղէրինաէ Արապիթման , վէ էրմէն նիթմանա վէ Նուպին վէ Պասչըլ Իէն ֆիտ սէվոհիլինէ տալիր պիր չոգ իւժմամվլէ օգուռնապիլիր Եազըլպա , վէն տէօթլմ երկ զ ցատար էսամվլի տարաղի պուռնմաղտա տըր : Պու. էսէր պուռն տան 3 պին 500 սէնէ էփվէլ իմալ օրուհնաա թաժմաժվին օրուհնաա օր :

— Տխրես Ավստրիական սէֆիրի դռնի  
Ձիշէն ճէնապընէն, սէֆարէթ պըրնն  
թէրճէմանը Մ. աը Բօքէք իլէ հու  
լուրու հաղըն թի Բասթիշահյէն չըպ  
րագ մաղհալըն իլմիթիան թմուշ աուր  
— Մէֆիրէն միւսայլէյհ տիրն  
կիւն միւսիւ վէ մաաաաա Պօքէք ճէ  
նաաաաալընէ պըր գլշաֆէթ վըրմէ  
տիր :

ՄԻԼԻՅԷ

[illegible]

(1392 հունիս րոտան պաղ/յէ)

Իմօր միւլէթին հալը հազըրը պո  
կիւնքի կիւն չու հիյէթտէ պու  
լունմաւընտան զաթի իւմիտ օլմա  
մալըրդ, իկա օլթատա հալըր պո



ՊՕՂԱԶ ԻԶԻՆԷ ԻՇԼԷՑԻՆ ՎԱՐՕՐԼԱՐԸՆ ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԱՔԵԹԼԵՐԻ

Պէհէր բաղար էրթէաի կիւնէիի հասպալայն  
 Պէօիլեառի տէն հասթ պիրէ չէլէք դապարազ  
 Պիլ վարձր զալլըզ Բարապտա Նէնթէյ վէ  
 Պօյաճը քէօիւնէ ուղղապք քէօրիւլ ինճէք

ԹԱՊԻԱՆԵՒ ԴՕԴՈՍ ԳԻՐԻՇՃԵԱՆ  
ԲԵՐԱ ՇԻՎԻ ՍՕԳԱՂԸ